

УДК 37.015.6

**ВПЛИВ ФАКТОРІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА
УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

О.Ю. Древаль, О.О. Павленко

Сумський державний університет, м. Суми

В статті розглядаються питання управління конкурентоспособностью высших учебных заведений. Определены факторы и роль их инновационного развития. Предложено усовершенствование существующей модели формирования конкурентоспособного специалиста.

Ключевые слова: управление конкурентоспособностью, высшее учебное заведение, инновация.

У статті розглядаються питання управління конкурентоспроможністю вищих навчальних закладів. Визначені фактори та роль їх інноваційного розвитку. Запропоноване удосконалення існуючої моделі формування конкурентоспроможного фахівця.

Ключові слова: управління конкурентоспроможністю, вищий навчальний заклад, інновація.

ВСТУП

У розвинених країнах поширення поглядів на місце вищого навчального закладу (ВНЗ) в інноваційному розвитку стало основою для створення нової концепції діяльності університетів. Основна її відмінність полягає в тому, що в інноваційному ВНЗ відбувається інтеграція освіти, науки і практичної діяльності, наслідком чого є підготовка конкурентоспроможних фахівців, які саме і формують імідж конкурентоспроможного ВНЗ.

Особливого значення така тенденція набуває в умовах загострення конкуренції на ринку освітніх послуг та існуючої негативної динаміки кількості випускників середніх шкіл. Дослідження динаміки розвитку ринку послуг з надання вищої освіти розглянуто в роботі [1].

Довгострокова стратегія інноваційного розвитку ВНЗ України повинна здійснюватися на основі комплексного вирішення взаємозв'язаних завдань, спрямованих на створення, зміцнення, вдосконалення інфраструктури навчально-виховного комплексу вищого навчального закладу, відбір та формування викладацького складу, який здатний розробляти та ефективно впроваджувати новітні технології навчання в умовах освіти, орієнтованої на міжнародні стандарти якості. На особливу увагу повинні заслуговувати розроблення та запровадження у навчальний процес гнучкої динамічної системи спеціальностей і спеціалізацій, яка враховує сучасні вимоги ринку праці і безпосередньо роботодавців.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Сьогодні вища освіта є ринком освітніх послуг, який пропонує широкий вибір ВНЗ, з різними спеціальностями, формами, методами навчання і вартістю навчання. Ситуація, що склалася, на ринку освітніх послуг привела до таких наслідків, як поява висококонкурентного середовища.

Тому на даний час завдання полягає в розробленні стратегії інноваційного розвитку ВНЗ в умовах конкурентоспроможного середовища і визначенні на цій підставі факторів управління інноваційним розвитком ВНЗ.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасний інноваційний підхід щодо формування та розвитку конкурентоспроможного фахівця – випускника ВНЗ, який, на відміну від існуючої традиційної системи освіти, являє собою комплексну модель формування фахівця. Ця модель враховує безпосередній вплив факторів зовнішнього середовища, що формують інноваційні ідеї в системі «абітурієнт – студент - випускник» (рис.1).

Формування інформаційно-інноваційного поля щодо удосконалення системи «абітурієнт – студент - випускник» безпосередньо пов'язане з урахуванням факторів зовнішнього середовища, які визначають інноваційні ідеї підвищення конкурентоспроможності як випускника зокрема, так і ВНЗ узагалі.

Для забезпечення успішного працевлаштування випускників ВНЗ, планування їх професійної кар'єри у майбутній професійній діяльності в рамках стратегії розвитку ВНЗ доцільно не тільки здійснювати вивчення, оцінку та прогнозування стану діючих ринків праці, а й безпосередньо залучати як ВНЗ, так і представників сфер бізнесу до взаємовигідної співпраці з підготовки конкурентоспроможного фахівця. Такими аналогами у світовій практиці є бізнес-інкубатори, центри кар'єри та асоціації випускників. Нами пропонується поєднати функції вищеперелічених освітніх структур шляхом створення бізнес-центрів, які акумулюють інтереси ВНЗ, бізнесу, а також інноваційних потреб суспільства.

Аналіз економічної літератури показує, що термін «конкурентоспроможність» під час оцінки діяльності ВНЗ застосовується украй рідко, проте існуюча ситуація на ринку освітніх послуг потребує ефективного використання інструментів управління, спрямованих на створення моделі підготовки конкурентоспроможного фахівця. Конкурентоспроможність ВНЗ визначається не тільки фінансово-економічними, маркетинговими, матеріально-технічними, кадровими і соціальними показниками, а й у першу чергу конкурентоспроможністю випускника на ринку праці. Процес формування моделі підготовки конкурентоспроможного фахівця наведено на рис. 2.

У моделі підготовки конкурентоспроможного фахівця важлива роль належить удосконаленню інфраструктури навчально-виховного комплексу вищого навчального закладу та технологій навчання. Для цього потрібно вирішення таких завдань [2]:

- розроблення та запровадження концепції наскрізної комп'ютеризації навчального процесу;
- реалізація нових принципів, форм та методів організації навчального процесу, запровадження інтерактивних методів навчання;
- реструктуризація у відповідності з Болонською декларацією навчального процесу у напрямі перерозподілу навчальних годин на користь самостійної та індивідуальної роботи студентів, удосконалення форм та методів зазначених видів робіт;

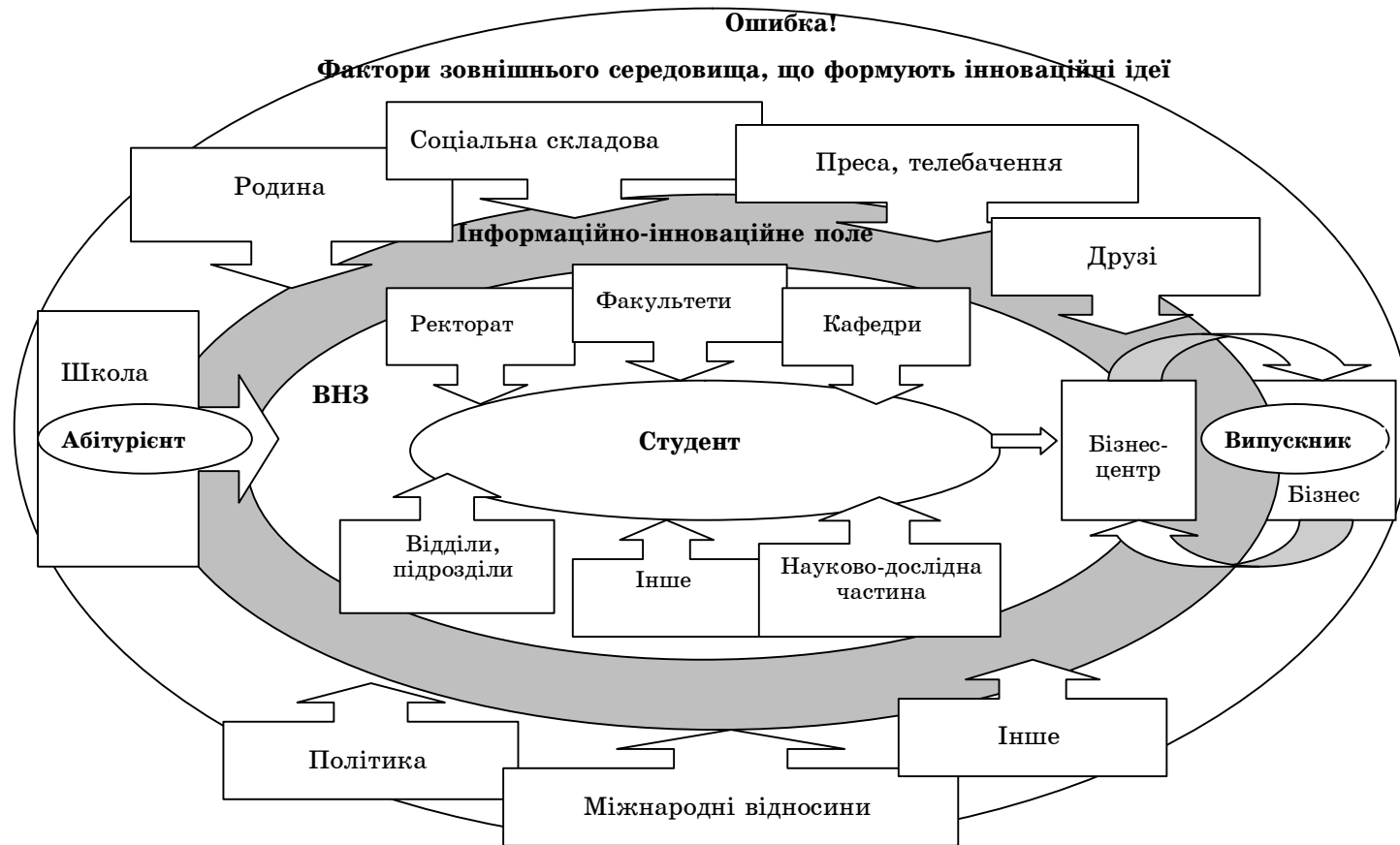
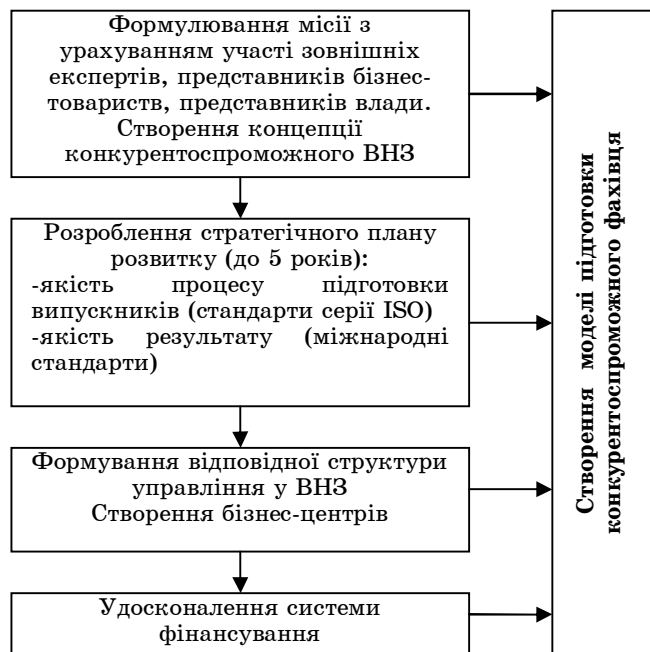

Рисунок 1 - Фактори формування інформаційно-інноваційного поля в системи «абітурієнт – студент - випускник»

- запровадження в рамках ECTS новітніх технологій і засобів діагностики рівня знань, вмінь та навичок студентів;
- розроблення, відпрацювання та запровадження особистісно орієнтованих психолого-педагогічних технологій навчання, виховання та формування різних видів культур майбутніх фахівців;
- реструктуризація підрозділів (створення нових кафедр та науково-дослідницьких лабораторій, технічне переоснащення аудиторій, комп'ютеризація, зміцнення бібліотечного фонду, створення центрів навчально-тренінгових технологій, консалтингового бізнес-центру, центру ділової іноземної мови, запровадження сучасної інфраструктури навчально-виховного комплексу ВНЗ);
- підготовка підручників і навчально-методичних посібників нового покоління;
- запровадження комплексних програм наскрізної практичної підготовки майбутніх фахівців згідно з вимогами багатоступеневої освіти;
- розроблення уніфікованої комп'ютерної програми запровадження стратегії розвитку ВНЗ.

Ошибка!

Рисунок 2 – Створення моделі підготовки конкурентоспроможного фахівця

Основним економічним критерієм у наведеній системі є удосконалення системи фінансування шляхом залучення інвестицій від приватних осіб та підприємств, проведення платних досліджень та надання консультаційних послуг приватному сектору та державним органам.

ВИСНОВКИ

Упровадження моделі підготовки конкурентоспроможного фахівця дозволить у подальшому в управлінні вищим навчальним закладом все ширше і ширше використовувати методи управління, характерні для виробничих організацій, хоча процес надання послуг установами вищої школи істотно відрізняється від виробничого процесу і виникає необхідність у спеціальній інтерпретації стандартів серії ISO 9000 для

сфери освітніх послуг, оскільки ці стандарти характеризують більшою мірою лише процес надання освітніх послуг. Тому виникає необхідність запровадження інших міжнародних стандартів, що характеризують і результат освітньої діяльності.

SUMMARY

INFLUENCE OF FACTORS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT ON MANAGEMENT OF COMPETITIVENESS OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

O.Yu. Dreval, O.O. Pavlenko
Sumy State University

In the article the problems of management of competition of institution of higher education are consider. The factors and the role of their innovative development are defined. The authors proposed the improve model of forming competition specialist.

Keywords: management of competitiveness, a higher educational institution, an innovation/

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ілляшенко С.М. Динаміка розвитку ринку послуг з надання вищої освіти у Сумській області // Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. – Суми: Вид-во СумДУ, 2008. - №2. –С. 187-192.
2. Смерічевська С. Стратегічні напрями розвитку вищого навчального закладу в умовах трансформації економіки України //Журнал "Схід". – 2008. - № 7 (91).

Надійшла до редакції 8 червня 2009 р.